

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НОВОВОЛИНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІННІЕМ

Роман ЧОРНИЙ

« 30 » 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор
з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 30 » 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ПОЛІТОЛОГІЯ»

ступінь вищої освіти – перший / бакалаврський
галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
освітньо-професійна програма – «Фінанси»

Кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	1	1	16	14	2	4	54	90	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	78	90	2

НОВОВОЛИНСЬК – ЗУНУ, 2024

30.08.2024

Робоча програма складена на основі ОПП «Фінанси» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», затвердженої на засіданні Вченої Ради Західноукраїнського національного університету (протокол № 11 від 26.06.2024 р.).

Робочу програму склав доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін, к.іст.наук, доцент НАГІРНИЙ Микола Зіновійович.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін НННЕМ, протокол № 1 від 27 серпня 2024 року

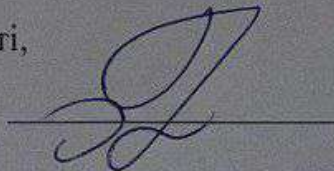
Завідувач кафедри
фундаментальних та
спеціальних дисциплін,
к.е.н., доцент кафедри

Наталія КРАВЧУК

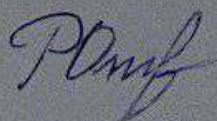
Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», протокол № 1 від 30.08.2024 р.

Голова групи
забезпечення спеціальності,
д.е.н., проф.

Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОПП,
к.е.н., доц.

Ольга РИМАР

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПОЛІТОЛОГІЯ”

1. Опис дисципліни “Політологія”

Дисципліна Політологія»	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти, освітньо- професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни – обов’язкова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів - 3	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Рік підготовки: 2024/25 ДФН – 1 ЗФН – 1 Семестр: ДФН – 1 ЗФН – 1,2
Кількість змістових модулів - 2	Рівень вищої освіти – перший / бакалаврський	Лекції: ДФН – 16 год. ЗФН – 8 год. Практичні заняття: ДФН – 14 год. ЗФН – 4 год.
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійна програма «Фінанси»	Самостійна робота: ДФН – 54 год ЗФН – 78 год. Тренінг – 4 год. Індивідуальна робота студентів – 2 год.
Тижневих годин: 6 год., з них аудиторних – 2 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета й завдання вивчення дисципліни “Політологія”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна “Політологія” передбачає опанування певним інструментарієм політологічної науки. До її **предмету** входять закономірності функціонування і розвитку політичних систем і політичних процесів. Курс базується на основних положеннях, зміст яких відображає сучасні досягнення

світового та вітчизняного гуманітарного знання в усьому його багатстві і різноманітності наукових спрямувань.

Метою курсу є: формування знань про політичну систему суспільства, розуміння сутності, закономірностей, випадковостей та перспектив розвитку політичних подій, явищ, політичної свідомості та політичної культури.

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння студентами основних політологічних категорій, вміння орієнтуватися у сучасному політичному житті.

Ця дисципліна відноситься до загальногуманітарних дисциплін, але й вона покликана впливати на формування світогляду майбутніх економістів. Адже політологія пов'язана з багатьма соціальними науками і з економічними в тому числі. Курс "Політологія" охоплює основи політичної науки, вивчення найважливіших політичних категорій і процесів.

Вивчення курсу "Політологія" передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів (історія України, філософія), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завданням курсу є вивчення сутності, історії, теорії і методології політології як науки, набуття первинних навичок політичної діяльності і поведінки.

Студент **повинен вміти:**

орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках;

знати і вміти давати характеристику українським політичним вченням:

мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про об'єкт і суб'єкт політики;

знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті держави і суспільства;

мати уявлення про процеси міжнародного політичного життя, геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі;

володіти навичками політичної культури;

вміти застосовувати політичні знання в своїй професійній громадській діяльності.

2.3. Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Політологія» для студентів спеціальності спеціальність 071 «Облік і оподаткування» :

- Здатність працювати в команді.

- Здатність працювати автономно.

- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

- Здатність бути критичним та самокритичним.

- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя

2.4. Передумови для вивчення дисципліни. «Філософія», «Історія та культура України».

2.5. Результати навчання:

- Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.
- Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації)
- Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
- Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.
- Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
- Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань.

3. Програма дисципліни “Політологія”

Змістовий модуль 1. Основні поняття і категорії політичної науки.

ТЕМА 1. Вступ. Предмет політології та завдання курсу

Об'єкт і предмет політології. Закони, принципи та категорії політичної науки. Структура політології.

Політологія як теоретична база управління суспільством та його системами. Теоретичний та емпіричний рівні політичного життя. Методи дослідження політології: діалектичний, системний, порівняльний, біхевіористський, діяльнісний, дослідницький. Основні функції політології: світоглядна, прогностична, виховна

Становлення політології як наукової дисципліни. Політологія як інтегральна наука. Суміжні галузі політичного знання: політична історія, політична соціологія, політична економіка, політична філософія, політична психологія та ін. Зростання ролі та значення науки про політику на сучасному етапі світового соціального розвитку, політичного і духовного оновлення України.

Значення політології для формування політичної свідомості і культури студентів.

Література: 2, 7, 12.

ТЕМА 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології

Сутність поняття "політична думка". Етапи розвитку політичних ідей.

Політичне життя суспільства - багатомірне соціальне явище. Зародження політичної думки у країнах Стародавнього Сходу: закони Хаммурапі у Вавилоні, міф Заратустри в Персії, буддизм в Індії, конфуціанство і даосизм у Китаї.

Політичні вчення Стародавньої Греції. Політичні погляди Сократа. Ідеальна держава Платона. Аристотель про політику, державу і політичну справедливість. Політична думка і світоглядні ідеї Стародавнього Риму. Політико-правові погляди Цицерона. Політичні ідеї раннього християнства. Аврелій Августин. Хома Аквінський.

Епоха Відродження - новий етап у розвитку політичної думки. Н.Макіавеллі - засновник світської політичної науки.

Політичні концепції Нового часу: теоретична система класичного лібералізму (Д. Локк). Про походження і сутність держави (Т. Гоббс). Про форми держави та поділ влади (Ш. Монтеск'є). Ідеологія буржуазно-демократичного радикалізму. Про народовладдя і пріоритет громадянського суспільства, "суспільний - договір", демократію (Ж-Ж. Руссо).

I. Кант про правову державу, етичні основи політики. Г.Ф. Гегель про - співвідношення громадянського суспільства, держави і права. Ліберальна політична думка: Б. Констан, Є. Бентам, А. Токвіль та ін. Теорія насильства Л. Гумпловича. Виникнення і еволюція соціально-політичних утопій. Концепції Т- Мора, Т. Кампанелли, А. Сен-Симона, Ш. Фур'є, Р. Оуена. Виникнення і основні етапи розвитку політичної доктрини марксизму. Сутність кризи марксизму.

Формування політології як самостійної галузі й загальної системи соціальних і гуманітарних наук. Дж. С. Мілль про свободу, порядок і соціальний прогрес. М. Вебер як класик західної політології. Вчення М. Вебера про ідеальні типи влади та теорію раціональної бюрократії. Теорія еліт (Г. Моска, В. Парет), Р. Міхельс. Дослідження політичних партій (М. Дюверже, Ж. Шарло, Дж. Сарторі). Основні школи і течії сучасної зарубіжної політології. Біхевіористський напрям у дослідженнях політики (Ч. Меріам, Г. Лассуел). Системний аналіз влади (Д. Істон, Р. Даль). Теорія соціально-політичних конфліктів (П. Блау, Р. Дарендорф).

Порівняльна політологія, теорія політичних систем і політичної культури (Г. Алмонд, Д. Істон, С. Верба, К. Дойч, С. Рігс).

Концепція політичного плюралізму (Р. Даль, М. Кларк, Ч. Ліндблом)

ТЕМА 3. Розвиток політичної думки в Україні

Буття українського народу і формування перших політичних уявлень. Політична думка Київської Русі. Морально-правові та релігійні уявлення про суспільство. "Слово про закон і благодать" митрополита Іларіона, "Руська правда" часів Ярослава Мудрого і "Повість временних лет" як своєрідний заклик до єдності і незалежності руської землі, "Повчання" князя Володимира Мономаха - прообраз ідеального князя, поєднання політики і моралі. "Моління" Даниїла Заточника: обґрунтування принципу єдиновладдя князя.

Політичні доктрини в Галицько-Волинській державі та Литовсько-Польській державі (IV - перша пол. XVII ст.). Ідеї соціальної і національної рівності: С. Оріховський-Роксолан, Ю.Дрогобич, Г. Смотрицький, С. Зизаній, М. Смотрицький. Ідеї політичного і національного відродження України (П.Могила, І.Вишенський, С. Яворський).

Українська політична думка козацько-гетьманської доби (друга пол. XVII - кінець XVIII ст.). Ідеї волі і демократії в політичному житті козацтва. Державотворча діяльність Б. Хмельницького. Конституція П. Орлика як втілення української державницької ідеї. Києво-Могилянська академія - головний осередок культури і освіти на Україні, центр основних політичних сил у боротьбі за національну незалежність. Духовно-моральний підхід до політики у поглядах Г. Сковороди.

Зародження українського лібералізму. "Історія Русів". Політичні ідеї членів Кирило-Мефодіївського братства. М. Драгоманов - засновник політичної науки в Україні.

Політична ідеологія українських демократів (М. Павлик, О. Терлецький, С. Подолинський). І. Франко про історичний характер держави і політичної влади, правовий статус особи і демократію. Народницька школа в історії української політичної думки (В.

Антонович). Національно-самостійна концепція М. Міхновського. Політичні концепції часів УНР.

Національно-політична доктрина М. Грушевського. В. Винниченка про державну організацію і відродження української нації.

Український націонал-комунізм (В. Шахрай, О. Шумський, М. Скрипник, М. Хвильовий). Концепції української державності в історико-політичній науці, народницький напрям (П. Ладенко, С. Шелухін); консервативний (В. Липинський, Є. Томашівський, В. Кучабський); національно-державницький (С. Дністрянський, Д. Донцов, В. Старосольський, М. Сціборський).

Українська політична думка 40-90-х рр. ХХ ст. Політичні концепції вчених українського зарубіжжя (Б. Крупницький, І. Лисяк-Рудицький, Я. Пеленський), Рух українських "шістдесятників". Обґрунтування новітньої української державності: Декларація про державний суверенітет України, Акт проголошення незалежності, Конституція України 1996 р. Формування і розвиток національної школи політології в сучасній Україні. Утвердження політології як навчальної вузівської дисципліни.

ТЕМА 4. Політика як соціальне явище

Історія виникнення поняття та категорії "політика", її сутнісні ознаки. Загальна еволюція концепції політики як соціального явища (Аристотель, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Марк, М. Вебер, А. Бентлі, Г. Лассуел, Р. Дал, М. Бердяв, Г. Алмонз та ін.). Багатоглядність терміну "політика". Класифікація політики і її критерії. Роль політики у суспільному розвитку. Політика і мораль. Політика і економіка. Соціальна політика.

Соціальна структура суспільства: визначення, генеза і сучасний стан Соціальні групи в політичному житті. Політична діяльність: структура, форми, методи.

Визначення цілей суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління і регулювання суспільних процесів, соціалізація особи.

Політика насильства і примусу. Ознаки і принципи сучасного цивілізованого політичного процесу. Політика як мистецтво можливого, суб'єктивно бажаного і здійснення об'єктивно необхідного, і як наука оптимального.

ТЕМА 5. Влада і владні відносини

Влада - центральна проблема політики. Поняття і основні концепції влади (телеологічна, біхевіористська, психологічна, системна та структурно-функціональна).

Основні елементи влади: суб'єкт, об'єкт, засоби (ресурси влади)

Економічні, соціальні, політико-силові та культурно-інформаційні ресурси влади.

Види влади. Сутність політичної влади та її головні властивості: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість. "Хвороби" влади.

Функції влади. Співвідношення державної і політичної влади. Зумовленість політичної влади соціально-економічними і культурними чинниками (власність, мораль, право та ін.). Межі та сила влади. Структура владних відносин і механізм здійснення політичної влади.

Легітимність політичної влади і її типи. Напрями і способи функціонування влади: керівництво, управління, контроль, прийняття рішень. Методи здійснення влади: співробітництво і суперництво, заохочення і примус.

Традиційні форми політичної влади: монархія; демократія, аристократія, технократія, охлократія, бюрократія, теократія, плутократія, елітократія.

Зміст концепції поділу влади: історія і сучасне осмислення.

Конституційні положення про перспективи розвитку політичної влади в Україні, її подальшу демократизацію.

ТЕМА 6. Політична система суспільства.

Місце і роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Політична система суспільства в її взаємодії з економічною, соціальною, правовою та іншими суспільними

структурами. Політична система як фактор стабілізації і розвитку політичного життя. Класичні уявлення про політичні системи (Т. Парсонс, Г. Алмонд, Д. Істон.). Системоутворюючі засади та основні функції політичних систем. Політична влада як основа політичної системи.

Характеристика структурних елементів політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікативна, нормативно-регулятивна складові. Держава, її властивості, місце, роль і значення в політичній системі суспільства. Політичні партії і партійні системи, їх роль і функції в політичній організації суспільства. Значення засобів масової інформації в розвитку і функціонуванні політичної системи.

Основні характеристики функціонування політичної системи та необхідність її стабільності для нормального функціонування суспільства.

Політичний режим як сукупність методів і форм політичного панування та його взаємовідносини з громадянським суспільством. Головні параметри політичних режимів: рівень централізації влади, співвідношення держави та громадянського суспільства, правовий статус особи, наявність чи відсутність політичного та ідеологічного плюралізму, легальної опозиції. Типологія і динаміка політичних режимів: тоталітарний, жорстко-авторитарний, авторитарно-демократичний, демократично-авторитарний, ліберальний, демократичний, анархо-демократичний. Тенденція до переродження партійної і державної бюрократії в умовах тоталітарних режимів. Раціоналізація бюрократії і управління в умовах демократії.

Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі.

ТЕМА 7. Держава у політичній системі суспільства

Поняття держави, її визначальні ознаки і типи. Різноманітність концептуальних підходів до визначення держави, її сутності і місця у політичній організації суспільства, взаємини з іншими інститутами політичної системи. Виникнення та еволюція держави.

Основні теорії походження держави: теологічна, патріархальна, договірна, психологічна, насильницька, класова.

Різновиди і типи держави. Форми правління: монархія та республіка. Форми державного устрою: унітарні держави, федерації, конфедерації. Функції держави (внутрішні і зовнішні, постійні і тимчасові, відкриті і латентні). Функція здійснення "загальних справ" і функція захисту.

Конституція України як правове втілення ідеї демократичної, соціально-правової держави. Принципи соціальної, правової держави як передумова руху суспільства до політичної свободи. Значення правової держави для розвитку соціальної демократії, реалізації принципу поваги людської гідності.

ТЕМА 8. Політичні партії, громадсько-політичні організації та рухи

Партія як політичний інститут. Виникнення та еволюція політичних партій. Класичні теорії політичних партій і партійних систем (Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, К. Маркс, Г. Моска, Р. Міхельс, М. Вебер, М. Дюверже та ін.). Сутність і місце партій у політичному процесі. Основні ознаки партії: наявність організації, тяжіння до влади, ідеологічний характер. Відмінність політичних партій від груп за інтересами, громадських організацій, груп тиску та інших об'єднань.

Багатоманітність підходів до класифікації політичних партій: кадрові, масові і строго централізовані; патронажні та ідеологічні; консервативні й революційні; легальні й нелегальні, правлячі та опозиційні; партії-лідери і партії-аутсайди та ін. Внутрішні та зовнішні функції політичних партій в суспільстві. Латентні функції: надання можливостей соціального підйому представникам непривілейованих суспільних груп, гарантування привілеїв членам партії та ін. Вплив політичних партій на формування правлячої еліти, підбір та розстановку управлінських кадрів, їхню участь у процесі прийняття політичних рішень і контролі за їх виконанням.

Поняття і типи партійних систем. Чинники, що зумовлюють утворення партійних систем. Типології партійних систем. Однопартійні, двопартійні та багатопартійні системи.

Критерії оцінки ефективності партійних систем: чутливість до соціальних запитів і потреб населення, можливості задоволення владно- значущих інтересів громадян, критичне коригування урядового курсу, демократичний контроль за діяльністю еліт. Можливості та недоліки багатопартійності, недоліки мультипартійності. Вплив законодавства на характер і тип партійної системи. Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні. Конституція України про свободу та умови об'єднання громадян у політичні партії.

Поняття громадсько-політичних організацій і рухів, їх місце і роль у політичній системі суспільства. Мета, завдання і організаційно-структурне забезпечення громадських організацій.

Типологія громадсько-політичних організацій та їх функції щодо забезпечення захисту інтересів своїх членів стосовно системи влади в державі.

Відмінність громадських організацій та рухів від політичних партій. Конституція України про свободу та умови політичних об'єднань громадян.

Групи тиску: поняття. Суспільні функції та технологія діяльності.

Лобізм як політична практика. Форми політичного лобізму. Розвиток груп тиску і лобювання в політичному житті сучасної України.

ТЕМА 9. Політична свідомість і політична культура

Політична свідомість як форма відображення політичного буття, її роль і функції. Зумовленість політичної свідомості історичними, національними, соціально-економічними і культурними чинниками розвитку суспільства. Політична свідомість суспільства, соціальної групи та особи. Структура та надструктура політичної свідомості (емпірична і теоретична, буденна і наукова, ідеологічна і соціально-психологічна). Групова і масова політична свідомість. Типи політичної свідомості. Політична свідомість і політична воля. «Авторитарна і демократична свідомість. Характеристика розвитку та стану політичної свідомості в Україні. Значення політичних ідеалів, символів та традицій для розвитку політичної свідомості.

Національна і політична ментальність. Сутність, структура, типи політичної культури. Політична ідеологія як стрижень політичної культури суспільства. Культура політичного мислення, її ознаки і прояви. Культура функціонування політичних інститутів і способів політичної діяльності. Взаємозв'язок політичної, світоглядної, моральної та правової культури. Функції політичної культури. Політичні комунікації. Механізм формування і виявлення громадської думки. Політична культура в умовах ідеологічного плюралізму і багатопартійності. Історичні особливості формування політичної культури в Україні, її стан в сучасних умовах. Актуальні завдання оновлення і розвитку політичної культури України в контексті реалій її перехідного стану і процесу переоцінки цінностей. Конституція України як державний нормативний документ - джерело ціннісних орієнтацій політичної культури суспільства.

Сутність політичної соціалізації та її основні завдання. Періодизація та основні політичні і неполітичні чинники політичної соціалізації. Проблеми політичної соціалізації особистості в сучасній Україні.

Змістовий модуль 2. Політичні процеси й міжнародні відносини.

ТЕМА 10. Політична ідеологія. Основні ідейно-політичні течії сучасності

Поняття політичної ідеології. Співвідношення політичної ідеології та політики. Функції політичної ідеології (створення позитивного образу здійснюваної політики, інтеграція суспільства, мотивація політичної поведінки).

Рівні політичної ідеології: теоретико-концептуальний, програмно-директивний, актуалізований (засвоєння і втілення принципів і цілей певної ідеології).

Особливості масової політичної психології: сутність, структура і функції політичної психології.

Основні ідейно-політичні течії сучасності. Лібералізм і неолібералізм. Консерватизм і неоконсерватизм. Марксизм і соціал-демократизм. Фашизм і неофашизм. Християнсько-демократична ідеологія і альтернативні ідейно-політичні течії.

Ідеологічні орієнтації українського суспільства. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні.

ТЕМА 11. Соціально-етнічні спільності й етнополітика

Поняття етносу. Взаємозв'язок етнічного, національного і соціального в суспільстві. Етно-національна структура суспільства: нація, національні та етнічні групи. Сучасні теорії нації: історико-економічна, психологічна, культурологічна та етнологічна.

Нація та держава Національний суверенітет. Форми та сутність національно-державних утворень та об'єднань: унітарна держава, федерація, конфедерація, співдружність, співтовариство, їх основні риси та відмінності. Культурно-національна автономія: теорія і практика. Проблеми громадянства (набуття громадянства, відсутність громадянства, подвійне громадянство). Етнополітичні конфлікти: характер, причини, виникнення та шляхи вирішення. Національна свідомість і самосвідомість та їх співвідношення із загальнолюдською культурою і цінностями. Національне та націоналістичне: критерії розмежування. Націоналізм, шовінізм, патріотизм, інтернаціоналізм. Роль національної ідеї в політичному житті України.

Етнополітика і шляхи формування етнополітичної культури. Культура міжнародного спілкування - найважливіша умова гармонізації міжетнічних відносин та гуманізації міжнародних стосунків.

Поняття та методологічні засади етнополітології, її головні завдання та функції. Основні принципи і роль етнополітичного мислення. Проблеми етно-національних відносин у зарубіжній та вітчизняній етнополітології.

Конституція України про консолідацію та розвиток української нації, забезпечення етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин в Україні.

ТЕМА 12. Політичний процес

Поняття і структура політичного процесу. Типи політичних процесів.

Політична участь як форма політичного процесу. Інституційні форми політичної участі: електоральні дії, партійна діяльність, участь в мітингах та демонстраціях, страйки і пікетування.

Стихийні форми політичної участі: масові мітинги, маніфестації і т.д. Натовп як феномен політики. Характерні риси поведінки натовпу.

Основні виборчі системи в політиці. Мажоритарна система, її сутність і умови застосування. Пропорційна система, її характеристика. Умови застосування змішаної виборчої системи. Характеристика виборчої системи в Україні.

Визначення політичної технології. Класифікація політичних технологій; директивні, мобілізуючі, аналітичні та їх складові.

ТЕМА 13. Політичні еліти і політичне лідерство

Сутність політичного елітизму і генеза цього поняття. Класичні теорії еліт (В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс). Обґрунтування явища політичної еліти у спадщині українських політичних мислителів. Концепція "національної аристократії" В. Липинського.

Сучасні концепції еліти: макіавелістська школа, ціннісні теорії, теорії демократичного елітизму, концепції плюралізму еліт, ліволіберальні концепції, партократична теорія. Чинники елітарності суспільства: біологічні, психологічні, ірраціональні, функціональні, технократичні. Соціальне представництво еліти. Політична еліта в структурі влади. Системи рекрутування еліт. Номенклатурна система і її наслідки. Політична еліта і демократія: дилема поєднання.

Природа і соціальна сутність політичного лідерства, його основні концепції.

Типологія політичного лідерства. Класифікація М. Вебера: традиційний, харизматичний і раціонально-легальний типи лідерства. Сутність вождизму в політиці. Культ особи як крайня, максимально завищена оцінка ролі політичного лідера в історії.

Соціальна роль та функції політичного лідера, інтеграція суспільства, оптимізація політичних рішень, соціальний арбітраж і патронаж, комунікація влади і мас, ініціювання оновлення, легітимація політичного устрою. Критерії оцінки популярності і ефективності діяльності політичного лідера. Політичний імідж.

Політичне лідерство в сучасній Україні: механізми формування, критерії авторитетності і ефективності.

ТЕМА 14. Політичні конфлікти та кризи в суспільно-політичному житті

Поняття конфлікту як соціального явища, постійного супутника суспільного поступу. Західна конфліктологія: історичні та теоретичні аспекти (Г. Зіммель, Л. Козер, Р. Дарендорф, К. Боулдінг та ін.). Співвідношення соціального і політичного конфліктів. Політичний конфлікт як форма взаємовідносин між особами, партіями, політичними та соціальними групами, державами з приводу влади. Політичні інтереси і суперечності як об'єктивні та суб'єктивні передумови виникнення конфліктів.

Форми, моделі, типи і функції політичного конфлікту, механізми його динаміки. Джерела і чинники конфлікту. Учасники конфлікту, їх характеристики. Політична криза. Специфіка прояву та розв'язання конфліктів у тоталітарній та демократичній системах. Політичні конфлікти і кризи при переході від тоталітарного до демократичного режиму. Соціально-політичні конфлікти та модернізація. Міжнародні конфлікти, їх особливості.

Методологія та практика вирішення конфліктних проблем. Стабілізація політичної обстановки. Умови досягнення політичного консенсусу. Насильство та ненасильницька боротьба в суспільному житті. Позитивний зміст соціально-політичного примусу. Ідея не насилля у вітчизняній і зарубіжній соціально-політичній і філософській думці і суспільній практиці. Ненасильницькі засоби впливу та примусу в практиці світової політики.

ТЕМА 15. Світова політика і міжнародні відносини

Сутність понять "світова політика", "світове співтовариство", "міжнародні відносини", "зовнішня політика".

Основні принципи сучасних міжнародних відносин. Провідні ідеї зовнішньополітичної діяльності сучасних держав: мирного співіснування; колективної безпеки; відповідальності агресора; самовизначення народів тощо.

Види міжнародних відносин - економічні, політичні, військові, ідеологічні, правові, дипломатичні. Типи міжнародних відносин: глобальні, надрегіональні, регіональні, двосторонні. Міжнародні урядові організації та їх функції. Роль ООН та інших міжнародних інститутів у забезпеченні миру, безпеки, політичного консенсусу.

Глобальні проблеми сучасності: політичні, економічні, інформаційні, екологічні, соціальні. Політична стратегія вирішення глобальних проблем.

Напрями та принципи зовнішньополітичної діяльності української держави. Зростання ролі і відповідальності України у політичному вирішенні глобальних проблем сучасності.

ТЕМА 16. Національні інтереси і національна безпека України

Національні інтереси: зміст, характер, механізми формування, просування і захисту.

Національні інтереси і функції зовнішньої політики України. Основні чинники сили України у зовнішній політиці: геополітичне становище, населення, природні багатства, економічний і військовий потенціал, політичний устрій, демократична міжнародна ідеологія.

Поняття національної безпеки. Складові національної безпеки України: безпека особи, безпека суспільства, безпека держави, історичні, географічні, глобальні, загальноцивілізаційні, бюрократично-організаційні компоненти.

Національна безпека як пріоритет зовнішньої політики України.

Національна безпека і проблема ядерного озброєння. Статус нейтральної держави і Збройні сили як гарант національної безпеки.

Чинні і потенційні загрози національній безпеці України.

Основні поняття геополітики: енергетична, сировинна, інформаційна, технологічна, екологічна, епідемічна проблеми. Україна в міжнародних структурах безпеки. Основні аспекти військово-економічного співробітництва. Військово-технічне співробітництво.

ТЕМА 17. Політичний розвиток і модернізація

Політичний розвиток як багатомірний процес взаємодії різноспрямованих соціальних сил та засобів створення якісно нових інститутів для реалізації прогресивних можливостей суспільства і формування соціально бажаних суспільних груп. Основи теорії політичного розвитку (М. Вебер, Ф. Тенніс, Г. Т. Персоно).

Політичний розвиток та політичні зміни. Головні параметри політичного розвитку: вироблення оптимальної стратегії щодо прийняття політичних рішень; удосконалення законодавчої бази; селекція правлячих і опозиційних еліт за ознакою компетентності і дієздатності; створення умов для вільної політичної конкуренції. Проблеми та суперечності політичного розвитку.

Поняття, сутність і етапи політичної модернізації. Типи і шляхи модернізації. Проблема вибору варіантів модернізації: ліберальний напрям (Р. Даль, Г. Алмонд, Л. Пай) і консервативна орієнтація (С. Хантінгтон, К. Дейч, Х. Ліндз).

Поетапний характер політичної модернізації. Політична корекція моделей та програм соціального розвитку. Зміст і основні характеристики політичної модернізації: раціоналізація влади, диференціація політичної структури, масова політична активність населення, вдосконалення нормативної й ціннісної систем. Суперечності політичної модернізації: дилема економічної ефективності і соціальної справедливості. Політична модернізація і проблема вироблення консенсусної політичної культури;

Політичні проблеми світових систем і глобального розвитку.

Особливості політичної модернізації в Україні: домінування як основного суб'єкта модернізації владно-бюрократичної верхівки, залежності у своїх діях від чужого центру та залежність суспільно-політичної системи від чужих національних традицій.

Основні умови вирішення проблем політичної модернізації влади України: подолання кризи легітимності, подолання політично-економічними засобами дистанцій між соціальними станами; розширення на всіх рівнях суспільної організації механізмів політичної спеціалізації.

ТЕМА 18. Глобальні проблеми сучасності

Глобалізація у сучасному світі. Політичні проблеми глобалізації. Кризові явища процесу глобалізації. Глобалізація і диференціація. Місце України у глобалізаційних тенденціях сучасного світу.

Поняття „глобальних” проблем людства. Характерні ознаки та класифікація глобальних проблем. Походження та природа глобальних проблем . Взаємозв'язок динаміки та загострення глобальних проблем.

Екологічна, загроза. Відвернення термоядерної війни та забезпечення ненасильницького миру. Демографічна та продовольча проблема. Забезпечення людства сировиною та енергією. Подолання слабкорозвинутості. Освоєння космосу та світового океану.

Пошук нових орієнтирів і сприятливих перспектив. Темопрактичні концепції. Концепції неоглобалізму. Посттехнократичні концепції виживання і модернізації. Роль політики у вирішенні глобальних проблем сучасності.

4. Структура залікового кредиту дисципліни “Політологія” денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	СРС	Тренінг	ІРС	
Змістовий модуль 1. Основні поняття і категорії політичної науки.							
1.	Тема 1. Вступ. Предмет політології та завдання курсу	1	-	4	-	-	Поточне опитування
2.	Тема 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології	1	1	5	-	-	Вибір. опит.; тест.
3.	Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні.	1	1	4	-	1	Поточне опитування
4.	Тема 4. Політика як соціальне явище	1	1	4	-	-	Поточне опитування
5.	Тема 5. Влада і владні відносини	1	-	4	-	-	Вибір. опит.; тест.
6.	Тема 6. Політична система суспільства	1	-	4	-	-	Поточне опитування
7.	Тема 7. Держава у політичній системі суспільства	1	1	5	-	-	Поточне опитування
8.	Тема 8. Політичні партії, громадсько-політичні організації та рухи	1	1	5	2	-	Вибір. опит.; тест.
9.	Тема 9. Політична свідомість і політична культура	-	1	4	-	-	Підсум. модул. тест.
Змістовий модуль 2. Політичні процеси й міжнародні відносини.							
10.	Тема 10. Політична ідеологія. Основні ідейно-політичні течії сучасності	1	1	4	2	-	Поточне опитування
11.	Тема 11. Соціально-етнічні спільності й етнополітика	1	1	4	2	-	Поточне опитування
12.	Тема 12. Політичний процес	1	1	4	-	-	Вибір. опит.; тест.
13.	Тема 13. Політичні еліти і політичне лідерство	1	1	5	-	1	Поточне опитування
14.	Тема 14. Політичні конфлікти та кризи в суспільно-політичному житті	1	1	5	-	-	Поточне опитування
15.	Тема 15. Світова політика і міжнародні відносини	1	1	5	-	-	Вибір. опит.; тест.
16.	Тема 16. Національні інтереси і національна безпека України	1	1	5	2	-	Поточне опитування
17.	Тема 17. Політичний розвиток і модернізація	1	-	4	-	-	Поточне опитування

18.	Тема 18. Глобальні проблеми сучасності	-	1	5	-	-	Підсум. модул. тест.
Разом		16	14	80	8	2	

заочна форма навчання

	Кількість годин			
	лекції	практичні заняття	самостійна робота	контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади страхування				
Тема 1. Вступ. Предмет політології та завдання курсу	4	2	4	тестування, опитування, самостійна робота
Тема 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології			4	
Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні.			4	
Тема 4. Політика як соціальне явище			4	
Тема 5. Влада і владні відносини			4	
Тема 6. Політична система суспільства			4	
Тема 7. Держава у політичній системі суспільства			4	
Тема 8. Політичні партії, громадсько-політичні організації та рухи			4	
Тема 9. Політична свідомість і політична культура			4	
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти страхової діяльності				
Тема 10. Політична ідеологія. Основні ідейно-політичні течії сучасності	4	2	5	тестування, опитування, самостійна робота
Тема 11. Соціально-етнічні спільності й етнополітика			5	
Тема 12. Політичний процес			5	
Тема 13. Політичні еліти і політичне лідерство			5	
Тема 14. Політичні конфлікти та кризи в суспільно-політичному житті			5	
Тема 15. Світова політика і міжнародні відносини			5	
Тема 16. Національні інтереси і національна безпека України			4	
Тема 17. Політичний розвиток і модернізація			4	
Тема 18. Глобальні проблеми сучасності			4	
РАЗОМ	8	4	78	

5. Тематика практичних занять – 14 год.

Тема 2. Історія світової політичної думки і становлення сучасної політології – 1 год.

Мета: усвідомити процес виникнення світової політичної думки

Питання для обговорення

1. Зародження політичної думки в країнах Стародавнього Сходу: Єгипет, Вавилон, Китай, Індія.
2. Політичні доктрини античності. Платон і Аристотель.
3. Основні відмінності у напрямках розвитку східної та античної політико-правової думки.
4. Порівняльний аналіз особливостей розвитку та політико-правової думки Західної Європи та Візантійської імперії доби Середніх віків.
5. Політичні аспекти Реформації.
6. Відродження: суть та вплив на розвиток політичної думки. Н. Макіавеллі. Макіавеллізм як політична доктрина.
7. Політичні вчення періоду буржуазних революцій в Голландії і Англії (Г. Гроцій, Б. Спіноза, Т. Гобс).
8. Просвітництво. Проблема природних прав людини в політичних поглядах Ф. Бекона і Дж. Локка.
9. Раціоналістичні трактування політики в працях французьких просвітників.
10. Основні напрямки політичної думки XIX-XX ст.

Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні – 1 год.

Мета: з'ясувати основний зміст пам'яток вітчизняної політичної думки

Питання для обговорення

1. Пам'ятки політичної думки Київської Русі.
2. Політична думка в Україні за литовсько-польської доби.
3. Державно-конституційні традиції в козацьку добу:
 - А) Березневі статті (1654р.);
 - Б) Гадяцька угода (1658р.);
 - В) Конституція Пилипа Орлика (1710 р.).
4. Розвиток революційно-демократичних ідей XIX – поч. XX ст. Кирило-Мефодіївське товариство (братство).
5. Політичні концепції українських мислителів кінця XIX – XX ст. (М. Грушевський, В. Винниченко, Д. Донцов, В. Липинський та ін.).

Тема 4. Політика як соціальне явище – 1 год.

Мета: зрозуміти загальну еволюцію концепції політики як соціального явища

Питання для обговорення

1. Поняття політики.
2. Основні концепції політики.
3. Структура і функції політики.

Тема 7. Держава у політичній системі суспільства – 1 год.

Мета: з'ясувати, що розуміється під поняттям „держава”, охарактеризувати прикметні особливості теорій походження та сутності держави, окреслити її найголовніші функції

Питання для обговорення

1. Походження і сутність держави, її функції.
2. Форми правління та територіального устрою держави.
3. Типи держави.
4. Виникнення і розвиток ідеї правової держави. Основні ознаки правової держави.
5. Громадянське суспільство, його сутність і основні проблеми формування.
6. Співвідношення держави та громадянського суспільства.
7. Становлення й розвиток правової держави та громадянського суспільства в Україні.

Тема 8. Політичні партії, громадсько-політичні організації та рухи – 1 год.

Мета: висвітлити поняття політичної партії, її виникнення, етапи розвитку, функції, типологію політичних партій і партійних систем.

Питання для обговорення

1. Походження та сутність політичних партій.
2. Партійні системи.
3. Суспільно-політичні організації та рухи в Україні.

Тема 9. Політична свідомість і політична культура – 1 год.

Мета: з'ясувати сутність і особливості політичної свідомості і політичної культури

Питання для обговорення

1. Політична свідомість: поняття, структура, типи і функції. Політична ідеологія.
2. Політична культура: поняття, зміст і функції.
3. Типологія політичної культури.
4. Політична свідомість та політична культура сучасного українського суспільства.
5. Ідеологія як форма політичної свідомості.
6. Мораль і політика: принципи взаємовідносин.

Тема 10. Політична ідеологія. Основні ідейно-політичні течії сучасності – 1 год.

Мета: висвітлити соціальні передумови і основні напрями політичних ідеологій

Питання для обговорення

1. Права людини та громадянина в сучасному світі та Україні в контексті теорії природних прав та суспільного договору.
2. Лібералізм і неолібералізм.
3. Консерватизм і неоконсерватизм.
4. Порівняльна систематизація ідей доктрин лібералізму та консерватизму.
5. Особливості політичного екстремізму та його поширення у сучасному світі.
6. Політична доктрина анархізму.
7. Політичні концепції фашизму, націонал-соціалізму та неофашизму.
8. Порівняльний аналіз різновидів соціалізму: марксизму-ленінізму, соціал-демократії, націонал-соціалізму.

Тема 11. Соціально-етнічні спільноти й етнополітика – 1 год.

Мета: розкрити зміст суб'єкт-об'єктних відносин етнонаціональних спільнот-етносів, націй, етнічних та етнографічних груп

Питання для обговорення

1. Поняття “етнонаціональні відносини” – зміст і сутність поняття.
2. Проблеми етнонаціональних відносин.
3. Націоналізм як поняття та явище.
4. Особливості етнонаціональних відносин в Україні.
5. Правові аспекти врегулювання етнонаціональних відносин у сучасному світі та Україні.

Тема 12. Політичний процес – 1 год.

Мета: охарактеризувати сутність та ознаки політичного процесу, його основні структурні елементи

Питання для обговорення

1. Сутність та структура політичного процесу.
2. Поняття виборів.
3. Види виборів.
4. Виборча система: поняття, види.
5. Поняття маркетингу. Функції і види політичного маркетингу.
6. Дослідження політичного ринку.
7. Політичне рекламування. Імідж.
8. Поняття, функції і види менеджменту. Політичний менеджмент.
9. Технологія виборчої кампанії

Тема 13. Політичні еліти і політичне лідерство – 1 год.

Мета: розкрити зміст основних концепцій еліт, з'ясувати існуючі підходи до визначення лідерства

Питання для обговорення

1. Поняття “політична еліта”. Сутність, типологія і функції політичної еліти.
2. Суть та роль політичного лідерства в суспільстві. Типи лідерства
3. Сучасна політична еліта України. Шляхи формування національної політичної еліти.

Тема 14. Політичні конфлікти та кризи в суспільно-політичному житті – 1 год.

Мета: висвітлити поняття конфлікту як соціального явища, висвітлити характеристики політичних конфліктів

Питання для обговорення

1. Основні положення сучасної теорії конфлікту.
2. Сутність та типологія політичних конфліктів.
3. Шляхи і способи розв'язання політичних конфліктів.

Тема 15. Світова політика і міжнародні відносини – 1 год.

Мета: з'ясувати і осмислити ключові слова, поняття і терміни, що впливають з даної теми семінару, а саме: зовнішня політика, міжнародна політика, міжнародні відносини, національний інтерес, дипломатія, політична стабільність, міжнародне співробітництво, пацифізм, політика з позиції сили, внутрішня політика.

Питання для обговорення

1. Сутність, цілі та засоби міжнародної політики.
2. Міжнародні об'єднання та організації у світовій політиці.

Тема 16. Національні інтереси і національна безпека України – 1 год.

Мета: з'ясувати найважливіші аспекти національних інтересів і національної безпеки України

Питання для обговорення

1. Геополітика і перспективи розвитку людства.
2. Україна в умовах сучасного геополітичного простору.

Тема 18. Глобальні проблеми сучасності – 1 год.

Мета: усвідомити передумови виникнення глобалістики та напрями, в яких вона розвивається, ознайомитися з її концепціями та основними поняттями

Питання для обговорення

1. Політична глобалістика: предмет, структура, категорії.
2. Глобальні проблеми сучасності (політичні аспекти):
 - а) Проблема підтримки миру;
 - б) Демографічна проблема;
 - в) Проблема подолання відсталості;
 - г) Екологічна проблема.

6. Самостійна робота студентів – 54 год.

АНАЛІТИЧНІ ЗАВДАННЯ (60 балів)

Номер варіанту відповідає порядковому номеру у студентському журналі, під яким записаний студент. За певних обставин викладач може зробити виняток і змінити для студента завдання на таке, що ще не було ніким обране.

1. Проблема статусу російської мови в Україні
2. Реформування українських збройних сил: чи потрібна нам така армія?
3. Ольстер: історія та сучасний стан проблеми
4. Індо-пакистанський конфлікт

5. Афганістан кінця ХХ - початку ХХІ ст.
 6. Сучасна Білорусь: чи існує авторитаризм?
 7. Проблема баскського сепаратизму: шляхи вирішення
 8. Осетія і Абхазія – джерело російсько-грузинського конфлікту
 9. Придністров'я: невизнана держава
 10. Сербські державні утворення на просторах колишньої Югославії
 11. Непорушність кордонів чи право націй – що головніше?
 12. Яка система влади нам потрібна?
 13. Тибетська проблема у Китаї та світі.
 14. Політика і мораль
 15. Подвійне громадянство: „за” і „проти”
 16. Русинська проблема в Україні та світі.
 17. Ідея федералізму в Україні
 18. Чи потрібні Україні ЄС і НАТО?
 19. Газова проблема для України: шляхи вирішення
 20. Проблема визнання ветеранів ОУН-УПА в Україні
 21. Курдське питання як близькосхідна проблема
 22. Миротворчі операції ООН: чи потрібні вони?
 23. Питання авторитетності та ефективності ООН та інших міжнародних організацій
 24. Українські заробітчани: історія проблеми та шляхи вирішення
 25. Кримські татари: проблема повернення на історичну батьківщину та облаштування в Україні
 26. Острів-коса Тузла як джерело російсько-українського конфлікту
 27. Кольорові революції в СНД: виклик Москві чи рука США?
 28. Чи потрібна Україні СНД?
 29. Втрачений ядерний статус України: незворотна помилка чи логічний крок?
 30. ГУАМ та оцінка діяльності цієї організації для України
 31. Зовнішньополітичні орієнтири України майбутнього: спроба прогнозу.
 32. Ідеальний світовий лідер: вимоги, характеристика, приклади
 33. Лужицькі серби: бездержавна нація в центрі Європи
 34. Ісламський фундаменталізм: альтернатива західним цінностям чи світова загроза?
 35. Уго Чавес – диктатор чи борець з американським імперіалізмом?
 36. Загадки Помаранчевої революції: отруєння Ющенко, (само)вбивство Кравченка і Кирпи.
37. Вбивство Гонгадзе: чи є в Україні свобода слова?
- ВИКОНАННЯ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПРОЄКТІВ/ПРЕЗЕНТАЦІЙ (40 балів)**
1. Політичні аспекти Реформації, концепції Лютера і Кальвіна.
 2. Розвиток теорії природного права та суспільного договору в поглядах Г.Гроція та Б.Спінози.
 3. Соціологія політики Дж.Віко.
 4. Політичні погляди Д.Дідро і П.Гольбаха.
 5. Політичні погляди К.Гельвеція
 6. Ідеї свободи та народовладдя Й.Фіхте й обмеження діяльності держави В.Гумбольдом.
 7. Політичні погляди Ж.Бодена.
 8. Структуралізм М.Фуко.
 9. Політична концепція солідаризму Е.Дюркгейма та Л.Дюгі.
 10. Теоретики-практики абсолютизму – А.Ришельє і Дж.Мазаріні.
 11. Політичні погляди Ф.Прокоповича.
 12. Політична могутність.
 13. Класифікація владних відносин.
 14. Поняття ерозії влади.
 15. Керівництво й управління політичними системами.
 16. Система інститутів державної влади.

17. Розвиток демократії у політичних партіях.
18. Фінансування політичних партій.
19. Протестарна свідомість
20. Політичні стереотипи.
21. Обґрунтування лібералізму позитивістами (О.Конт, Дж.С.Міль, Г.Спенсер).
22. Політична доктрина анархізму і анархо-синдиклізму.
23. Національне відродження.
24. Перехідні періоди у політичних процесах.
25. Жінка-лідер у політичних процесах.
26. Функції посередника при вирішенні політичних конфліктів.
27. Міжнародні конфлікти.
28. Головні сфери зовнішньополітичної діяльності України.

7. Тренінг з дисципліни – 4 год.

Мета проведення тренінгу передбачає оволодіння теоретичними та практичними основами визначених питань із навчальної дисципліни, ознайомлення студентів з методами та прийомами дослідження окреслених проблем, активізацію студентів у навчальному процесі, отримання студентами навичок із передбачених тренінгом проблемних ситуацій, формування у студентів вміння цілеспрямовано відстоювати власну позицію.

Тренінгові заняття проводяться із використанням додаткових матеріалів, розроблених викладачем і/або студентами.

Порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина: ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття – ”Сучасні українські політичні партії, їхні програми та ідеологія”.

2. Організаційна частина: визначення правил проведення тренінгового заняття, створення груп студентів за критеріями класифікації політичних сил (консерватори, ліберали, націоналісти, соціал-демократи та ін.).

3. Практична частина: виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. Підведення підсумків: обговорення результатів виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття (”Членом якої партії ви б стали і чому?”).

Основна форма тренінгу які використовуються у викладанні даного курсу: інтелектуальна гра «Дебати» на тему: «Виявлення основних політичних маніпулятивних технологій в процесі виборчих кампаній», формат «Карла Поппера». Для його проведення організовується 2 команди в кожній з яких по 3 спікера. Перші спікери мають на виступ 6 хвилин, другий та третій – 5 хвилин. Перший та другий гравець мають ще додатковий час для відповіді на запитання як від протилежної сторони, так і від студентів. Третій спікер робить загальний підсумок виступу всієї команди і не відповідає на запитання. Студенти, які не задіяні в командах виступають у ролі суддів, задають запитання, аналізують відповіді. Під час оцінювання викладач прислухається до думки аудиторії, яка звертає увагу не лише на аргументи, але й на те, як учасники використовують свій час для виступу. Учасники не можуть підказувати один одному або відповідати один за одного. У кожного з них є чітко визначена роль і виступ наступного учасника має бути продовженням попереднього виступу, як результат оцінюється злагоджена командна гра, а не окремих спікер. Також важливим є вміння не просто аргументувати свою думку, але й аргументовано спростувати думки, які озвучені гравцем з команди суперника.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни „Політологія” використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни „Політологія” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40 %	40 %	5 %	15 %
Поточне опитування	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна
Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять по темах 1-18	Письмова контрольна робота за темами 1-18, яка містить 5 тестів (по 10 балів), 2 теоретичних завдання (по 25 балів)	Оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання завдань тренінгу	Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання завдань для самостійної роботи

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проектор, ноутбук, проекційний екран.	1-18
2.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome), наявність доступу до мережі Internet	1-18
3.	Персональні комп'ютери, комунікаційне програмне забезпечення (Google Classroom, за потреби) для занять у он-лайн формі	1-18
4.	Комунікаційна навчальна платформа MOODLE для організації	1-18

	дистанційного навчання	
5.	Програмне забезпечення: ОС WINDOWS	1-18
6.	Інструменти Microsoft Office (Word, Excel, Power Point)	1-18

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Ганношина С. Глобальні проблеми сучасності: філософський аспект / С. Ганношина, О. Б. Петінова // Південноукраїнські наукові студії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Одеса, 16-17 грудня, 2020 р.) / Наук. ред.: О. Б. Петінова. – Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2021. С. 38–42.

2. Гірман А.П., Загорулько Я.І., Резуник О.В., Цимбал В.Ю. Питання співвідношення понять "міжнародні відносини" та "світова політика" / А.П. Гірман, Я.І. Загорулько, О.В. Резуник, В.Ю. Цимбал . // Регіональні студії. - 2021. -№24. - С. 116-120.

3. Гірман А.П. Міжнародні відносини та світова політика: імперативи сучасності / А.П. Гірман // Регіональні студії. -2020. -№21. - С. 34-39.

4. Дмитрашко С. А. Аналіз переговорних кейсів: політико-культурні впливи на політичний процес / Світлана Анатоліївна Дмитрашко // Політикус : наук. журнал. – 2023. – № 2. – С. 96–101.

5. Завгородня Ю. Трансформаційні уявлення про конфлікт в політичних процесах. Актуальні проблеми політики. 2022. Вип. 69. С. 61–64.

6. Казакова Л.О. Національна безпека держави: понятійно-категорійний апарат / Л.О. Казакова // // Регіональні студії. – Ужгород, Видавничий дім «Гельветика». Вип. 24. – 2021. – С.128-132.

7. Кончаковський Є. О. Трансформація концепту «національна безпека» в історії світової політичної думки : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 052 "Політологія" / наук. керівник Л. С. Хорішко. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 86 с.

8. Котух Є. В. Типи владних відносин у стратегії кібербезпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 11. С. 98–102.

9. Кудлай І.В., Бабіна В.О., Моїсеєва Т.М. Політична культура сучасної України: взаємодія культури та влади // Наукові перспективи: журнал. 2021. № 9(15). 2021.- с. 120-132.

10. Лебедь О. М., Гбур З. В. Політичні еліти та лідери України часу становлення незалежності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 17. С. 77–83.

11. Матета О. А. Категорія «національні інтереси» як складова національної безпеки України / О. А. Матета // Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / редкол.: Д. В. Швець (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров та ін.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : ХНУВС, 2020.- С. 315-317.

12. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В.

Бровко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (725 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 200 с.

13. Міжнародні відносини та світова політика: нові тренди переосмислення минулого : збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 232 с.

14. Міносян А.С., Варипаєв О.М. Формування політичної культури студентства в контексті реорганізації освітнього процесу // Актуальні проблеми викладання освітніх компонент соціально-гуманітарного спрямування у вищій школі [Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 червня 2023 р., м. Херсон]. – Херсон: Херсонська державна морська академія, 2023.- с. 40-45.

15. Михайліна , Т. В., & Гоцуляк, Ю. В. (2023). Роль правосвідомості в еволюції політичної системи України. *Академічні візії*, (24).

16. Наумик , А., Попова , А., & Сидоренко , Н. (2023). Становлення державно-політичної думки як основний аспект розвитку сучасної правової системи України. *Матеріали конференцій МНЛ*, (1 грудня 2023 р., м. Луцьк), 99–100.

17. Перегуда, Є., & Гаврилюк, Д. (2021). Становлення правової політології як відображення сучасних тенденцій розвитку гуманітарного знання. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*, 22(30), 140–143.

18. Пилипенко, О. Шевчук, В. Формування та розвиток економічної думки в Україні під впливом класичної політичної економії наприкінці XVIII – початку XIX століття. *REVIEW OF TRANSPORT ECONOMICS AND MANAGEMENT*, 2024, 10(26), 299–206.

19. Пильгун Н. В., Слуцька О. С. Теоретико-правовий аналіз політичної системи України. *Прикарпатський юридичний вісник* Випуск 5(40), 2021. С. 11–15.

20. Подковенко, Т. Національна безпека України: аксіологічний та правовий аспекти”. *Актуальні проблеми правознавства*, vol. 1, no. 1, June 2021, pp. 11-18.

21. Політичні перетворення в країнах Центральної та Східної Європи: історико-політичні, етнонаціональні, електоральні та державно-управлінські аспекти. Матеріали наукової конференції, присвяченої 30-річчю від дня утворення кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / За заг. ред. проф. М. М. Вегеша і Ю. О. Остапця. Ужгород: Видавництво ПП «АУТДОР-ШАРК», 2021. 264 с.

22. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.

23. Тараненко М. М. Договори та їх вплив на міжнародні відносини. Сучасні проблеми міжнародного права / М. М. Тараненко, В. О. Царик, К. О. Дмитрієнко // *Юридичний науковий електронний журнал*. - 2022. - № 3. - С. 260-264.